

Ilmastotoimet puntarissa

Ilmastotoimet puntarissa (FACTOR) -hanke tutki, miten puntaroivat kansalaiskeskustelut voivat edistää oikeudenmukaista ilmastosiirtymää sekä miten kansalaiset suhtautuvat ilmastotoimiin.

1. Kansalaisraadit ilmastosiirtymän tukena

Hankkeessa tarkasteltiin kansalaisraatien mahdollisuuksia edistää **oikeudenmukaista ilmastosiirtymää**, joka viittaa hyötyjen ja haittojen reilun jakoon, eri ryhmien tasapuolisen osallistumisen päätöksentekoon sekä historiallisten epäoikeudenmukaisuuksien korjaamiseen.

Hankkeessa järjestettiin kansalaisraateja eri puolilla Suomea. **Uudenmaan liikenneraati** käsitteli liikenteen hiilipäästöjen vähentämistä ja esitti suosituksia asukkaiden liikkumismahdollisuuksien huomioimiseksi. **Lapin metsäraati** keskittyi metsien kestävään käyttöön. Raati toi esille huolen hiilinielujen ja monimuotoisuuden säilymisestä sekä metsien eri käyttötapojen yhteensovittamisen, tiedon ja pitkäjänteisen päätöksenteon tarpeen.

Kansalaisraadit osoittivat, että kansalaiset pystyvät tarjoamaan hyvin perusteltuja suosituksia ilmastotoimiin, kun heille annetaan mahdollisuuksia puntaroivaan keskusteluun sekä riittävästi tietoa. Kansalaisraadit voivat edistää myös oikeudenmukaisuuden ulottuvuuksien käsittelyä, mutta raadin aiheen rajausta ja tehtävänanto vaikuttivat tähän merkittävästi. Lisäksi raadeilla oli tiedollinen rooli, koska ne lisäsivät ymmärrystä ilmastosiirtymän vaikutuksista.

Raatien perusteella järjestelyt **kysely- ja kenttäkokeet** osoittivat, että raadit voivat lisätä ilmastotoimia koskevaa tietoa ja luottamusta laajemmassa yleisössä, toisin sanoen niiden kansalaisten keskuudessa, jotka eivät ole itse osallistuneet raatiin. Lapin raatia koskeva kenttäkoe tosin osoitti, median kautta saatu tieto raadista ei välttämättä lisää kansalaisten tietotasoa toisin kuin kansalaisraadin julkilausuman lukeminen.

Hankkeessa tarkasteltiin, millaisia **asenteita ministeriöissä ja kunnissa** on kansalaisraateja kohtaan. Viranhaltijat näkivät raadeissa monia etuja, kuten osallistujajoukon monipuolisuuden ja asioiden puntaroinnin. Haasteina pidettiin rahoitusta ja raatien liittämistä päätöksentekoprosessiin. Kansalaisraatien tuottama tieto voi siis vahvistaa päätöksenteon tietopohjaa, mutta raatien vaikuttavuuden arviointi on vaikeata ja vaatii pitkäaikaista seuranta.

Lisäksi hankkeessa tutkittiin kokeellisesti, miten puntaroivan **keskustelun normit** vaikuttavat kansalaiskeskustelujen lopputuloksiin. Alustavat tulokset osoittavat, että normeilla on vaikutusta. Vaikutukset eivät kuitenkaan aina vastanneet odotuksia, joten tulosten jatkoanalyysit ovat tarpeen.

2. Kansalaisten ilmastoasenteet

Hankkeessa kartoitettiin **suomalaisten ilmastoasenteita** kyselytutkimuksilla. Tulosten mukaan Venäjän hyökkäyssota on suomalaisten keskuudessa merkittävin syy fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämiseen. Sään ääri-ilmiöt ja median uutisointi ovat lisänneet ilmastohuolta eniten. Suurissa kaupungeissa ilmastohuoli ja myönteisyys ilmastotoimia kohtaan ovat korkeampia.

Suomalaiset seuraavat ilmastonmuutosta eniten perinteisistä medioista, ja luottamus ilmastotiedon tuottajiin vaihtelee. Esimerkiksi Elokapinaan ja Greenpeaceen kohdistuva luottamus on polarisoitunut ilmastotoimien politisoitumisen myötä. Eri puolueiden äänestäjät suhtautuvat ilmastotoimiin eri tavoin; perussuomalaisten ja Liike Nytin kannattajat ajattelevat useimmiten, ettei Suomen tule tehdä ilmastoystävällistä politiikkaa talouskasvun kustannuksella. Ilmastoasenteet ovat kuitenkin vain rajallisessa roolissa äänestyspäätöksen teossa.

Hankkeen tutkimukset osoittavat myös, että halukkuus suojella tulevia sukupolvia ilmastonmuutoksen vaikutuksilta, kuten tuhoisilta tulvilta, ei riipu siitä, miten ihminen käsittää politiikan aikajänteen. Sen sijaan esimerkiksi asuminen tulvariskialueella lisää halukkuutta suojella tulevia sukupolvia jopa nykyisen sukupolven kustannuksella.

3. Ilmastopolitiikan seurantatyökalu

Hankkeessa kehitettiin **ilmastopolitiikan seurantatyökalu**, joka seuraa liikenteen päästövähennystoimien etenemistä. Hankkeessa pyrittiin kehittämään myös Ilmasto-opas.fi:tä ja sen tunnettuutta sekä käyttöä.

Johtopäätökset

Ilmastotoimet puntarissa -hanke toi esille kansalaisraatien potentiaalın rakentavana keskustelualustana, jossa paikallisia näkökulmia ja tieteellistä tietoa voidaan yhdistää ilmastotoimien suunnittelussa. Kansalaisraadit voivat auttaa arvioimaan ilmastotoimien oikeudenmukaisuutta ja tarjota konkreettisia suosituksia ilmastotoimia koskevaan päätöksentekoon. Vaikuttavuuden ja kansalaisosallistumisen mielekkyyden varmistamiseksi on tärkeää, että kansalaisraadeilla on selkeä linkki politiikkaprosesseihin, niiden tuloksia hyödynnetään päätöksenteossa ja niistä viestitään laajemmalle yleisölle.

Hankkeen kautta kehitettyjä työkaluja ja suosituksia voidaan hyödyntää jatkossa sekä ilmastopolitiikan että kansalaisosallistumisen kehittämisessä.